

ชื่อกิจกรรม ถอดบทเรียนจากการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review)

“การศึกษาบริบทการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน”

ผศ.วุฒิพงษ์ บุษราคัม	ผู้นำกิจกรรม
อาจารย์พวงผกา อินทร์เอี่ยม	ผู้นำกิจกรรม
อาจารย์ชรินทร์พร มะชะรา	ผู้รวบรวม

งานบริการวิชาการ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ได้ลงพื้นที่ในการศึกษาบริบทการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการศึกษาบริบทการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนสามพร้าว ต.สามพร้าว อ.เมือง จ.อุดรธานี ของกลุ่มผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นากอบต.สามพร้าว ปลัดอบต. หัวหน้างานกองการสาธารณสุข อบต.๗ และผอ.รพ.สต.สามพร้าว โดยอาจารย์พวงผกา อินทร์เอี่ยม เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ผศ.วุฒิพงษ์ บุษราคัม เป็นกระบวนกรในวันที่ 25 เมษายน 2567 เวลา 09.00 – 13.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลสามพร้าว เพื่อนำข้อมูลพื้นฐานไปวางแผนในการจัดอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ 70 ชั่วโมง หลังโครงการดำเนินการเสร็จสิ้นได้มีการทำ After Action Review (AAR) และได้ถอดบทเรียน มีรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

การศึกษาบริบทการดูแลในชุมชนโดยให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ดีและสำคัญในการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพและสวัสดิการในชุมชน ด้วยวิธีการนี้จะทำให้เข้าใจความต้องการและบริบทที่แท้จริงของคนในพื้นที่ได้อย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้การวางแผนและการดำเนินการดูแลสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเครื่องมือที่ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลจากคนในชุมชนอย่างแท้จริงและทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้แก่

1. Mind Storming (ระดมใจ) เครื่องมือ Mind Storming (ระดมใจ) เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีชีวิตและจิตใจ ผู้เหนี่ยวนำในกระบวนการจะสร้างสถานการณ์ต่างๆให้เหมาะสม หากทุกอย่างเหมาะสมทุกคนจะรู้ได้เองว่าเขาจะทำอะไรให้เกิดความงอกงาม ผู้นำจะให้โจทย์เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ 3 ข้อ โดยให้กระดาษ 3 แผ่น แผ่นที่ 1 ให้เขียนว่า อีก 5 ข้างหน้าท่านต้องการให้การดูแลผู้สูงอายุเป็นอย่างไร แผ่นที่ 2 ให้เขียนว่า หลักการที่จะ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่อยากให้เป็นตามข้อ 1 แผ่นที่ 3 ให้เขียนว่า มีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายตามที่อยากให้เป็นตามข้อ 1

2. เรื่องการแนะนำตัวเองและเล่าประสบการณ์ กิจกรรมลดช่องว่างระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้เกิดความรู้สึกเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันทั้งทีมแกนนำชุมชน และทีมกระบวนกร กิจกรรมที่ใช้ในครั้งนี้ คือ

- ให้นั่งเป็นวงกลมโดยไม่ให้นั่งติดกับคนที่มาจากหมู่เดียวกัน ผู้ชายกับผู้หญิง และกระบวนกรกับทีมแกนนำ ให้หันหน้าเข้าหากันคนหนึ่งเป็น A อีกคนเป็น B ให้ A บอกในสิ่งที่ B ยังไม่รู้เกี่ยวกับตน จากนั้นสลับเป็น B เป็นคนบอก

- ให้นับจำนวนเริ่มจาก 1 ถึงคนสุดท้าย จากนั้นให้แบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม โดยการนับ

- ให้นักภาพช่วงชีวิตที่มีความสุขที่สุดในชีวิต โหวตได้เป็นช่วงอายุ 18 ปี ที่เป็นช่วงที่ทุกคนมีความสุขมากที่สุด จึงเกิดกติกาวันนี้จึงให้ทุกคนอายุ 18 ปี เป็นเพื่อนกัน (เสี้ยว) จนกว่าจะจบกิจกรรมวันนี้

2. เครื่องมือ PILA (Participatory Interactive Learning through Action) แนวคิด 4 ร. ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ร่วมเติบโต โดยเสริมกระบวนการเรียนรู้เพิ่มเติม ระหว่างการทำงานร่วมกันในพื้นที่

3. เครื่องมือ ORID คือ ตา ใจ สมอง มือ ให้วางแผนเดินไปข้างหน้าระดับความสำคัญ 4 ระดับ ได้แก่ Objective (What) : ข้อมูล ข้อเท็จจริง ถามเพื่อให้อะไรเกิดขึ้น เป้าหมายของการถามคืออะไร Reflective (Feeling) : ความรู้สึก ปฏิกริยา ถามเพื่อดูการแสดงออกตอบสนอง Interpretive (So what) : นัยยะ การตีความถามเพื่อให้เข้าใจความต้องการที่แท้จริง Decisional (Now what) : สรุปขั้นตอนต่อไป ถามเพื่อให้ได้เกิดการลงมือทำตามแผนการเทคนิค ORID จะช่วยให้คนถามได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นแบบแผน และยังช่วยให้คนตอบได้เรียบเรียงข้อมูลของตัวเอง ฝึกการสะท้อนความคิด (Reflection) ถามครั้งเดียวได้ประโยชน์สองต่อเลย ส่วน ORID

ORID ในกิจกรรมนี้คือ คือ คำถามต่อ ไบแรก ใจ เป้าหมายในเรื่อง/ประเด็นผู้สูงอายุในตำบลสามพร้าวเป็นอย่างไร ไบที่ 2 หลักการนำไปสู่เป้าหมาย/หัวใจ เป็นอย่างไร และ 3 มือ ต้องทำอะไรถึงจะสำเร็จ

4. เครื่องมือ Body paint ของ รศ.นพ.สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ ให้ถอดบทเรียนจากอดีต โดยจะให้ผู้เข้าร่วมวาดภาพร่างกายมนุษย์ร่วมกันวาด โดยให้สมาชิกกลุ่มนอนในกระดาดแล้วใช้ปากกาวาดร่างกายตามแบบร่างกายเพื่อน จากนั้นให้วาดหัวในตรงหน้าอกด้านซ้ายของรูปในกระดาด ท้อง คือ สถานการณ์ ใจ คือ เป้าหมายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สมอง คือ หลักการอย่างเป็นเหตุเป็นผล และแขน ขา ภาคีเครือข่ายที่ขับเคลื่อนร่วมกัน

สำหรับการทำงานบริการวิชาการ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ผู้ปฏิบัติในการลงพื้นที่เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สามารถนำรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ กิจกรรมลดช่องว่าง Mind Stroming PILA และ ORID มาออกแบบกิจกรรมในการลงพื้นที่ศึกษาชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากชุมชนอย่างแท้จริง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาบริบทและพัฒนากระบวนการดูแลนับเป็นหนทางที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนและประสิทธิภาพของระบบการดูแลสุขภาพและสวัสดิการสำหรับชุมชนนั้นๆ ซึ่งการมีส่วนร่วม

ของคนในชุมชนจะช่วยให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและการยอมรับระบบการดูแลที่พัฒนาขึ้น ทำให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปอย่างราบรื่นและยั่งยืน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทและพลังในการดูแลตนเองมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในระยะยาว

ประโยชน์ที่ได้จากการจัดกิจกรรม AAR และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทีมบริการวิชาการ ควรมีแนวทาง ดังนี้

1) คณะผู้ดำเนินงานประชุมร่วมกันในการวางแผนงานและมอบหมายผู้รับผิดชอบชัดเจนในส่วนต่างๆ ล่วงหน้าก่อนดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายสูงสุด

2) คณะผู้ดำเนินงานกำหนดรูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทชุมชนที่จะลงพื้นที่ในครั้งต่อไปโดยอาจจะใช้แนวทางกิจกรรมที่ทำในครั้งนี้เป็นแบบ

3) คณะผู้ดำเนินงานได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมที่ดำเนินการมาแล้วในวันนี้ ในเรื่องที่ทำดีแล้ว และต้องการปรับปรุงในครั้งต่อไป โดยแลกเปลี่ยนแบบเพื่อน แบบพี่น้อง ไม่ตำหนิว่าร้าย ยอมรับฟังอย่างตั้งใจและคิดตามเมื่อคนนึงพูด แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มมากที่สุด

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. ผศ. วุฒิพงศ์	บุษราคัม
2. อาจารย์พวงผกา	อินเียม
3. อาจารย์ศรัณญา	ต.เทียนประเสริฐ
4. อาจารย์กชนิภา	ชววงษ์
5. อาจารย์อรณิชา	ครองยุติ
6. อาจารย์สุภัทสร	วันสุทะ
7. คุณภาณุพงษ์	สุวรรณรงค์

ภาพประกอบกิจกรรม

